

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

XXVI. ÉVFOLYAM.

1944. 4. SZÁM.

ALAPÍTOTTA: RAVASZ LÁSZLÓ

A lelkipásztori és nevelői munka számára

Közvetítő és társadalmi munkák számára

1944. május 10.

Kulcsosvár, 1944.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TARTALOM:

AZ IGE TÜKRÉBEN.

I. L.: A meglátogatás ideje.

Konfirmációi tanítások a Heidelbergi Káté alapján.

I. L.: A Heidelbergi Káté a konfirmációi előkészítésben és vallástanításban.

LELKÉSZNÉK SZÁMÁRA.

Vásárhelyi János: Hős papnék.
Hirek.

Csűrös Margit: Az énektanítás nevelői értéke.

IRODALOM.

Dr. Mátyás Ernő: Újszövetségi kijelentéstörténet.

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK: DR. IMRE LAJOS, DR. TAVASZY SÁNDOR

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGYÉVRE 8— PENGÓ. — EGYES SZÁM ÁRA 80 FILLÉR

KÉRELEM.

Tisztelettel kérjük lapunk előfizetőit, hogy az előfizetési díjakat minél sürgősebben küldjék be. Mivel már többször is közöltünk erre vonatkozó felhívást a lapban és csekklapot is küldöttünk, kérjük az előbb már erre a célra küldött csekklap felhasználását. Jelen számunk oímszalagján mindenki részére feltüntetjük, mennyi hátraléka van és kérjük ennek sürgős rendezését, hogy a nyomda iránti kötelezettségünknek eleget tudjunk tenni és a lap megjelenésében zavarok ne álljanak elő.

A KIADÓHIVATAL.

Az Ifjú Erdély iratterjesztésében kapható iratok:

DR. KISS TIHAMÉR:

A ref. népiskola a vallásos nevelés szolgálatában.

Ára 40 fillér.

Dr. KISS TIHAMÉR:

A kátétanítás módszereinek történeti ismertetése.

A református kátétanítás módszertana.

Áruk 5—5 Pengő.

KOZMA TIBOR:

Az „imago Dei“ problémája és a prédikált Ige.

Ára 5.— Pengő.

RAVASZ LÁSZLÓ:

Hit és engedelmesség.

Ára 8.— Pengő.

A világot legyőző hit.

Irták: Dr. Tavaszy Sándor, Dr. Imre Lajos, Dr. Gönczy Lajos,
Dr. Nagy Géza és Nagy András. Ára 1'80 Pengő.

AZ IGE TÜKRÉBEN

A meglátogatás ideje.

Luk. 19:44.

Jézus beszédében az a vád foglaltatik Jeruzsálem ellen, hogy nem ismerte fel az ő „meglátogatása idejét”. Ez a szó: Meglátogatás ideje, nem azt jelenti, amit sokszor szoktunk ez alatt érteni, hogy Isten csapásokat és próbákat bocsátott Jeruzsálemre, sem nem az, hogy Krisztus megjelent Jeruzsálemben és a nép nem fogadta szívesen, hanem azt az időt, amelyet Isten rendelt Jeruzsálem számára, hogy ebben a rendelt időben, ezen az Isten által készített alkalommal jelenjék meg neki Isten kijelentése a Megváltóban. Jeruzsálemnek ez volt az „alkalom”, ami Isten tervében elő volt irányozva, és ez volt a „látogatás”, amikor Isten a maga felajánlott kegyelmével és valóságával közel akart lépni az ő népéhez és be akarta teljesíteni reá vonatkozó ígérését.

Egy nép és egy ember életében döntő az az időpont, mikor Isten — nem is csak egyszer az életben — az ő jelenlétét élénk állítja, és kegyelmes akaratát megjelenti. Ilyen időpont lehet minden nagy fordulatban, minden próbatételben, minden új feladatban is, ha ezeket azzal a lélekkel nézzük, amely nem külső formáira és eseményeire, hanem Isten szavára irányul. Ennek a felismerésétől függ, mennyire tudjuk odaadni magunkat Isten akaratának, mennyire tudunk felszámolni mindent, ami ezzel ellenkezik, és mennyire egyedül döntő és lényeges előttünk, minden emberi tervvel, gondolattal, akarattal szemben az, amit Isten akar velünk.

Ahhoz, hogy ezt „megismerjük”, nem emberi bölcsesség segít, akár tudományos, akár gyakorlati bölcsesség legyen az, hanem a hit. Jeruzsálem nem ismerhette meg ezt az Istentől szánt alkalmat és az elmúlt feletle. Akadályozta ebben egy egészen emberi elképzelés, amivel a Messiás megjelenését emberi szemekkel, földi és világias váradalmakkal fűzte össze, akadályozta az a nemzeti és vallási gőg, hogy magát tökéletesnek tartotta, és akadályozta az a vallásos keret és szervezet, ami miatt Isten akarata „betanított emberi parancsolat” lett a számára. Az első akadály miatt nem fogadhatta el a keresztest, a második lehetlenné tette, hogy a kegyelemhez meneküljön, a harmadik megölte benne a hit csiráját.

A mi számunkra is lehet ez idő nem pusztán megrendítő, vagy aggodalmat keltő események sorozata, hanem — az emberi

biztonság és önerőnkben való bizalom üdvös megrendülése által — az az alkalom, amikor Isten az ő valósága megismerésére készít bennünket.

De a valóságnak megismerésében éppen olyan akadályok állhatnak előttünk. Ez a megismerés nekünk sem más, mint alá-
zatos meghajlás Isten akarata előtt és hűséges kitartás mellette. És akadályaink ugyanazok, mint a Jeruzsálemé. Le kell mondanunk az önző, emberi, világias váradalmakról, amiket tápláltunk, amikor a kereszt előttünk csak jelkép és jelző volt, és meg kell látnunk, hogy Krisztus az alá-
zatosokkal, a nyomorultakkal, a megvetettekkel van, akármilyen körből valók is azok, hogy megismerhessük, hogy a kereszt alá-
zatában és áldozatában van a mi reménységünk. Le kell mondani az emberi gögről, nemzeti és vallási tekintetben egyformán, hogy megláthassuk, nem a mi kiválóságunk, erőnk, multunk, úgynevezett „kereszttyenségünk“, hanem a kegyelem sza-
bad és tőlünk független ténye, amire támaszkodhatunk. És le kell mondanunk arról, hogy akárkit, bennünket lekipásztorokat is, vagy rajtunk át bárkit, bármiféle szervezet megtarthat, hogy bármiféle emberi szabályok megmenthetnek Isten ítéletétől, le kell mondani róla, hogy papi tekintély, egyházi hatalom, vallásos cselekmények lélek nélküli végrehajtása, vagy az egyház tagjai számának bármilyen mesterséges szaporítása érhesen valamit Isten előtt, és meg kell ismerni, hogy bennünk és másokban csak az alá-
zatos és engedelmes hit, a Megváltó, az egyetlen Úrban, tehet igazán az ő gyermekeivé.

És minél jobban szabadulunk meg ezektől az akadályoktól, annál mélyebb és mélyebb lehet bennünk az a megismerés, hogy a meglátogatás ideje az a „kellemes idő — még a háborúk zajá-
ban is — ami egy pusztuló világban új eget és új földet ígér nekünk.

I. L.

Konfirmációi tanítások **a Heidelbergi Káté alapján.**

6. A sákramentumok.

(49—51. kérdés.)

(Középiskolában.)

Összekapcsolás és célkitűzés. Káténk első főrészében a Szentírásnak azt a tanítását láttuk összefoglalva, amely szerint Isten és az ember között az ember engedetlensége folytán minden kapcsolat megszakadt. A második főrész eddig a Szentírásnak azokat a vonatkozásait tárta fel előttünk, amelyek szerint Isten az embert ennek az engedetlenségnek ellenére sem hagyta magára, hanem gondviseli, megváltja és üdvösségre vezérli. Ezt azáltal teszi, hogy az egyházban kapcsolatot tart Jézus Krisztussal, aki az egyház feje és aki az igaz hitben megegyező sereget gyűjt magának. (40. kérdés.) Annak tehát, hogy valaki az egyházban találkozzék Krisztussal, feltétele az igaz hit. A megváltásról szóló tanítás első részében (16. kérdés) már láttuk, hogy mi az igaz hit. Most az a kérdésünk, hogy hogyan jön létre és erősödik bennünk ez az igaz hit. Erre a kérdésünkre kapunk választ a káté 49—51. kérdéseinek feleletében.

Ha figyelmesen és alaposan átolvassuk Pál apostolnak az Efézusbeliekhez frott levele 1. részének 15—53. és 2. részének 1—8. verseit, azt látjuk meg, hogy az Istentől elszakadt és hitelenné vált embert Krisztushoz kapcsolni és a hitben megtartani egyedül csak Istennek Szentléleke képes. Senki önmagától hívővé nem lehet, csak úgy, ha Isten könyörül rajta és a Szentlélek által felébreszti és táplálja benne a hitet. Ezt a munkát a Szentlélek kétféle módon végzi: az Ige hirdetése és a Sákramentum (szentség) ajándékozása által. (1. Péter 1:23.) Három dolog kell tehát ahhoz, hogy a mi gyülekezetünk az igaz hitben megegyező serege legyen: a Szentlélekisten jelenléte, az Ige (evangélium) és a sákramentum kiszolgáltatása. Ahol ez a három követelmény meg van a gyülekezet tagjaiban, ott van hit és élet az egyházban, ahol ez hiányzik, ott halott az egyház.

Tanítás. A káté 49—51. kérdései csak bevezető részét képezik a sákramentumokról szóló tulajdonképeni résznek, a 49. kérdésben világos utalás is van arra, hogy a sákramentum nem valami különálló függeléke az egyház munkájának, hanem szervesen tartozik bele abba. Ennek a leckének célja tehát, megmutatni a kap-

csolatot egyfelől a Szentlélek és az Ige ajándékai (az evangélium prédikálása és sákramentumok), másfelől az Ige hirdetése és a sákramentum között, harmadszor, rámutatni a sákramentum különös jelentőségére és végül feltárni a sákramentum ismérveit annak indokolására, hogy miért éppen a Keresztséget és az Úrvacsorát ismerjük el sákramentumnak.

I.

Ha prédikációt (igehirdetést) hallgatunk, keresztlelési szertartáson vagy úrvacsoraszertartáson veszünk részt, leginkább arra szoktunk gondolni, hogy megszokott ünnepi eseményben van részünk, ahol lényeges dolog a külső forma, az ünnepi szövegek („az ember azt nézi, ami a szeme előtt van . . .” I. Sám. 16 : 7). Tudnunk kell, hogy minden ilyen alkalommal valami sokkal nagyobb dolog történik. Isten keres minket az ő Szentlelke által. Az igehirdetés vagy a Szentségek kiszolgáltatása annak a bizonyága, hogy Isten megbízott embereket, akik ezekben a szertartásokban meg akarják nekünk mutatni Isten szeretetét, amellyel közeledik hozzánk. Nem az a fontos tehát, hogy ki az, aki beszél; szép szövegekben beszél-e, megvan-e a külső szertartásosság, hanem az, hogy Isten hív magához és nekünk meg kell hallani az emberi beszéden és a külső cselekményeken keresztül az ő hozzánk szóló üzenetét. Ez nem könnyű dolog, magunktól nem is tudnók megtenni. Isten azonban még ebben is segítségünkre jön: Szentlelke által csodálatos és titokzatos módon megerősíti lelkünket és képesé tesz arra, hogy meghalljuk az ő szavát és feleljünk rá. Itt felolvassuk vagy röviden elismételjük a Sámuel történetét (I. Sám. 3 : 1—10.), a pünkösztörténetet és Nikodémus történetét. De ha elolvassuk a Jeremiás 29 : 11—14. és a Máté 7 : 7—8 verseit, azt is látjuk, hogy Isten nem akárkinek adja a Szentléleknek ezt az ajándékát, hanem csak annak, aki azt kéri tőle. Ezért csak imádságos lélekkel lehet résztvenni az istentiszteleti alkalmakon s ezeknek csak úgy van értelme, ha ezeken imádkozunk is. Aki kéri a Szentlelket, annak a számára a prédikáció nem hiú emberi beszéd, a sákramentum nem külsőleges ceremónia, hanem valóban Isten szavának meghallása, annak a boldog bizonyága, hogy Isten benne a Szentlélek által felébresztette és mindegyre megerősíti a hitet.

II.

Mi a kapcsolat az Ige hirdetése és a sákramentum között?
Ha a Szentírást olvassuk, sok mindent találunk benne. (Szép történetek, unalmas nemzetiségi táblázatok, földrajzi leírások, természeti jelenségek, erkölcsi tanítások stb.) A hívő ember azonban mindig Istennek azt a bizonyos üzenetét keresi benne, amiről az imént szó volt. Mi ennek az üzenetnek a tartalma? Mit üzen Isten Igéjében, mit akar mondani? Azt, hogy ő testté lett a Krisztusban, hogy ártatlan szenvedése, halála és feltámadása által megváltson a bűn és halál hatalmától. (Ján. 1 : 14, I. Tim. 3 : 10,

2:2—5, Ján. 3:16) Ezt úgy mondjuk, hogy Isten magát Krisztusban jelentette ki, benne mutatta meg az akaratát, azaz: a szabadulás útját. Az egész Szenlírás tele van az erről szóló bizonyosságtétellel. *Erről szól mindig a prédikáció* még akkor is, ha sok minden egyébről is van benne szó, de *ezt mutatja meg, dbrdzolja ki számunkra a sákramentum is*, (a víz és a bor Jézus kiontott véré, a kenyér az ő megtöretett testé). Valójában tehát nincs is különbség Isten Igéje és a sákramentum között. Mindkettő Isten megváltó szeretetét hozza közel hozzánk és akarja elfogadtatni velünk.

III.

Mi az már most mégis, ami a sákramentumnak olyan különös jelentőséget ad, ami annak gyakorlását szükségessé teszi? Istennek két olyan célja van a sákramentummal, amit az igehirdetésben nem találunk meg: az egyik az, hogy a *látható jegyek* által a megváltásról szóló ígéretet *még világosabban érthetővé teszi számunkra*, mint a hallott Ige által, a másik az, hogy *személy szerint külön-külön bizonyossá tesz bennünket erről az ígéretéről*.

1. Egyszerű megfigyelés is meggyőz arról, hogy minden esemény vagy jelenség sokkal elevenebben él bennünk, ha egyszerre több érzékszervünk szerez róla tudomást. Jobban megjegyzem azt, amit hallok vagy olvasok, ha egyúttal látom, sőt tapintani is tudom. (Példák: szemléltető tanítás elemi fokon; falusiaknál: hiába beszélünk a korszerű gazdálkodás elméletéről, amíg gyakorlati eredményeket nem mutatunk, más dolog egy eseményről hirt hallani, vagy szemlélni, átélni.)

Éppen így vagyunk a sákramentummal is. Addig, amíg csak beszél nekünk valaki Krisztus megváltó haláláról, talán csak homályos sejtelem él bennünk erről, de mihelyt látható és kézzelfogható módon előttünk van a kenyér, a víz és a bor, egyszerre világossá válik a megtöretett test és a kiontott vér jelentősége. Ezért mondjuk, hogy ami a prédikációban az emberi beszéd és a fül által való hallás külső formái szerint megy végbe, ugyanaz a sákramentum látható és kézzelfogható formában is kiabrázolódik előttünk.

Ezért *szent jegy* a sákramentum, amelyben Isten látható formában *eljegyez* a maga számára, az Isten szövetségének a jegye, mely arról tesz bizonyossá, hogy az ő megtöretett teste és kiontott vére által helyreállította a megromlott szövetséget közte és övéi között, *a maga tulajdonává tett* (1. kérdés), megváltott, megvásárolt és mi az övéi vagyunk. (Példa: mátkaság, jegykendő, jeggyűrű.)

2. Azonban a sákramentum nemcsak emlékeztetőjegy Isten szövetségére, hanem *pecsét* is.

Mi a pecsét? Hivatalos írásra teszik és azt jelenti, hogy ami abban az írásban benne van, az valóban úgy igaz. A pecsét

a hitelességét bizonyítja valaminek, amit állítunk. A sákramentum, mint pecsét azt jelenti, hogy Krisztus áldozata *most és itt érvényes pontosan annak a számdra, aki él vele.*

A prédikáció igazságait úgy is vehetjük könnyen, mint általános igazságokat, amelyek mindenki másra vonatkoztak, kivéve saját magunkat. (Sajnos, ez legtöbbször így is szokott lenni.) A sákramentum azonban éppen arról győz meg, hogy Isten bűnbocsátó ígérete személy szerint reánk vonatkozik.

Amilyen bizonyos, hogy személy szerint mi vagyunk azok, akik részesülünk a vízzel való leöntésben, vagy szájunkkal magunkhoz vesszük a kenyeret és a bort, annyira bizonyos, hogy személy szerint részünk van Isten bűnbocsátó kegyelmében. Amennyire igaz, hogy senki sem ehetik és ihatik a más szájával ép annyira igaz, hogy Isten csak annak ad bűnbocsánatot és üdvigéretet, aki maga személy szerint részesül a sákramentumban.

De mert Isten lélek és akik őt imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják, (Ján. 4:21—24.) az is bizonyos, hogy a bűnbocsánat és üdvigéret megpecsételése nem attól függ elsősorban, hogy testileg részesülünk a szent jegyekben, hanem attól, hogy *bűnbánattal és hittel* közeledünk-e hozzájuk. A sákramentum nem testi gyógyszer, vagy varázsszer (példák) ami önmagától is hat minden lelki odafordulás nélkül, hanem Istennek kegyelmi eszköze, ami csak a megtérni akaró és bűneit keservesen sirató, lelki gyógyulást kereső hívő ember számára jelenti a bűnbocsánat és örökélet ígértét. Másnak kárhozatot és ítéletet jelent. Ezért kell megvizsgálni magunkat különösen most, amikor a második sákramentumban, az Úrvacsorában akarunk részesülni.

IV.

Utolsó kérdéstünk, hogy *miről ismerjük meg a sákramentumot.* Erre a kérdésre részben már eddig is megkaptuk a feleletet akkor, amikor láttuk, hogy a sákramentum egyfelől jegy, másfelől pecsét. A szentírásból világosan kitűnik, hogy ezeket a jegyeket, mint az üdvigéret pecséteit, Jézus Krisztus szerezte és ő rendelte el azt, hogy éljünk velük. (Itt felolvassuk a két sákramentum szereztetési ígértét, mindkettőben ezuttal csak azokat a szavakat hangsúlyozván, amelyekkel Jézus elrendeli a sákramentum használatát. Tehát a keresztségnél: „... elmenvén tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén . . .” és az úrvacsoránál: „... ezt cselekedjétek . . .”)

Igy most már világos, hogy sákramentumról csak ott beszélhetünk, ahol megvan a Jézus által elrendelt külső jegy, valamint a bűnbocsánat és üdvösség ígérete, pecsétje.

A sákramentumnak tehát három ismertetőjele van: 1. *Jézus szerezte és rendelte,* 2. *külső jegye van,* 3. *üdvigéret kapcsolódik hozzá.*

Itt következhetik aztán a nem protestáns egyházak sákramentumainak felsorolása, illetve annak kimutatása, hogy azok Isten

Igéje alapján azért nem sákramentumok, mert belőlük vagy egyik, vagy másik felsorolt ismertetőjel hiányzik.

Összefoglalás. Isten a Szentlélek által keres bennünket. Arra akar rávezetni, hogy Krisztusban elfogadjuk őt életünk szabadítójának. Ezt úgy teszi, hogy felébreszti és megerősíti bennünk az igaz hitet. Ennek két útja van: az *evangélium prédikálása* (ige-hirdetés) és a *sákramentumokkal való élets.* Miért van szükség sákramentumra is, ha, amint láttuk, ez a kettő egy? Azért, hogy a sákramentumban *láthatóan és kézzelfoghatóan is* szemléljük és tapasztaljuk Isten bűnbocsátó és szabadító kegyelmét és arról saját üdvösségünkre nézve *személy szerint bizonyosságot* nyerjünk. Hogy juthatunk el erre? Úgy, ha sohasem elégszünk meg a prédikált Ige hallgatásával, hanem rendszeresen élünk a sákramentummal és hálás szívvel fogadjuk el Istennek legdrágább ajándékát: az ő egyetlen áldozatát, amely számunkra minden, mi érdemünk nélkül egyedül a Krisztus érdeméért bűnbocsánatot és örök üdvösséget ad. Mi ennek a módja a mi mostani életünkben? A konfirmációra készülés a tanulás mellett csendes magunkbaszállásnak és önvizsgálatnak ideje legyen. Ismerjük be bűneink miatti nyomorúságunkat és szabadulásunkat egyedül Istentől várjuk és kérjük igaz hittel és imádságos lélekkel.

Énekek: Tanítás előtt 42. ének mind a négy verse. Tanítás után 50. ének mind a négy verse.

NAGY ZOLTÁN.

BCU Cluj 7. Centennial Library Cluj

(52—53. kérdés.)
(Gimnázistáknak.)

1. Az előző órai anyag (a sákramentumok) áttekintése. Kátékérdések kikérdezése. Néhány kérdés felvetése, hogy a kátékérdések megértéséről meggyőződjunk. (Mire valók a sákramentumok? Mikor mondhatunk egy szertartást sákramentumnak?)

2. **Célkitűzés.** A keresztség biztosít arról, hogy Krisztus vére eltörli bűneimet és a Szentlélek újjászüli az örökéletre.

3. Kapcsolásul felvetjük a kérdést: A két sákramentum közül ti melyikben részesültetek már? Ki emlékszik arra, hogy megkeresztelték? (A kérdés nem felesleges, mert gyakran akad olyan tanuló, akit pár éves korában kereszteltek meg.) A legtöbben nem emlékeznek. Ki vett részt már keresztelésen, látta családjában vagy a gyülekezetben a szent keresztség kiszolgáltatását? A jelentkezők közül egyik leírja, amit megfigyelt. Ha előadása hiányos, a Kis ágendáskönyv segítségével ki kell egészíteni. Fel kell mindenképpen hívni a figyelmet arra, hogy a lelkipásztor mindig ugyanazon ige alapján beszél a keresztség kiszolgáltatásakor. Melyik ez az ige? (Kikeressük Máté ev. 28: 18—20. verseit.) Miért használja mindig ezt? Maga az ige megmutatja. Ezzel rendelte el

Jézus Krisztus a keresztség kiszolgáltatását. Egyházunk ennek az igének a felolvasásával és magyarázatával jelzi, hogy az ő Ura, a Jézus Krisztus rendelésének engedelmeskedik, amikor keresztel. A keresztelendő felett is ebből az igéből vett kifejezéseket mond a lelkész, amikor tiszta vízzel leönti: *Én . . . (ide jön a megkeresztelendő neve) keresztellek téged az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevébe.* Megbeszéljük, hogy a keresztelés nem névadás, mert a nevet már előzőleg be kell az anyakönyvnél jelenteni. Istennek, a teljes Szentháromságnak, mint tulajdonosnak a nevébe (névére) keresztel az egyház. A könyvnek van címe, amikor megvesszük, de beleírjuk a saját nevünket, mint tulajdonosét. Isten így iratja reánk nevét, mint tulajdonaira. Ki lehet itt térti e helytelen keresztelési szokásokra is. A Káté 53. fejeletében aláhúzzhatjuk a tárgyalt kifejezéseket.

4. Szemelvényt olvasok fel Babos Sándor egyik mandzsuriai beszámolójából (Vetés és aratás). Ebben leírja, hogy miként megy végbe a keresztelés a misszió mezején. Kiemelem, hogy milyen felelősség, felvenni valakit az egyházba. Előzőleg meg kell vizsgálnia hitbelileg a megkeresztelendőket a misszionáriusnak. Az is kidomborodik, hogy a keresztelés nem mindennapi dolog. Ünnepléses esemény. Milyen ünnep? Örömnep. Hogyan jut ez kifejezésre nálunk? (A gyülekezet előtt történik, örül mindenki az új tagnak. A családban is kifejezésre jut [vendégség]). Még nagyobb az öröm azok között, akik addig semmit sem tudtak Istenről és nem volt köztük Krisztushoz. Minek lehet leginkább örülni a keresztség kiszolgáltatásakor? Ha a tanulók nem jönnek reá, emlékeztetni kell őket, hogy az 50. katekézisben *ígéret*ről van szó. Mire vonatkozik ez az ígélet? Arra, hogy Isten a Krisztus keresztján való egyetlen egy áldozatért kegyelemből közülünk kinek-kinek bűnbocsánatot és örökéletet ajándékozik. Ezt az ígéletet érteti meg és pecsételi meg a keresztség is. Ugyanezt találjuk más szavakkal az 52. és 53. katekézisekben is. (A tanulók a katekézisekben az idevonatkozó és Krisztus ígéletére utaló kifejezéseket kikeresik és felolvassák, esetleg aláhúzzák. Néhány szóval megmagyarázzuk a kifejezéseket: „idvezül”, „újjászületés feredője” és figyelmeztetjük a tanulókat, hogy a következő órai katekézis kérdéseket majd bővebben is megmagyarázzák.)

Minek örülhetünk tehát? Krisztus áldozata bűneinket eltörli és új életünk kezdődik. Babos fenti beszámolójából felolvasom a következő részletet (főszereplője egy kínai szakács): „A negyvennyolc éves atyánkfia ebben az éjfél órában igen friss volt, mert leült a kángra az ágyam mellé és elkezdett beszélgetni. Én inkább aludni szerettem volna. De ő jött, mert mondanivalója volt nekem. Szívének terhe és öröme oly nagy volt, hogy ezt meg kellett osztania valakivel. Lámpát gyújtott és megeredt a szó a száján. Elmondotta az életét. Harbinban lakott sok éven át sok-sok bűn és szenny között. Nagyon cudar, rossz ember volt. De az Úr kegyelme reá tekintett. Ott Harbinban, Északmandzsuriában hallotta

először az igét. Hárbitól délre költözött. Kis pénzén vett egy darab földet, amely annyit terem, amennyi neki eleségre elég és most a falutól nem messze él egyedül, nagyon boldogan. Hat éve, hogy megtért és felvette a keresztséget. Csalátagjai elhaltak, de ő boldog, hogy a hívők nagy közösségében lehet. „Tiszteletes úr, én olyan boldog vagyok, hogy az Úr Jézusé lehetek” — fejezte be az élete történetét. Szeme fátyolosan csillogott az elfogódottságtól. Én a fekvőhelyemen ülve ... hallgattam szavait. Nyílt arcából és tiszta tekintetéből nem tudtam kikeresni a régi szennyet és mocskot. Tiszta és ragyogó volt. Végignéztem a ruháján, folt hátán folt, de tiszta volt... És ez az ember most boldog, ez az ember az Úré, azé, aki a szörnyű szennyből és mocskokból kiemelte a tisztaságra és boldogságra... Krisztus azért rendelte a keresztséget, azért részesít benne bennünket, hogy mindnyájan, akik megkaptuk, boldogok legyünk, új életünk legyen itt a földön és az örökkévalóságban. A régi bűnök ne kísértsenek, ne zavarjanak és ne nyomorítsanak. Meg se látszódnak rajtunk, mint ezen a kínai emberen. Új életre születünk újjá. Ismerünk már errenézve egy bibliai történetet (az 1. kátékérdésnél tárgyaltuk!), amikor egy embert Pál a börtönben részesített a keresztségben (Csel. 16 : 25—34. v. főbb gondolatait felújítjuk). A filippi börtönőr öngyilkos akar lenni, de Pál megismerteti vele az érette is meghalt Krisztust. A kétségbeesett ember bizonyosságot nyer, hogy Krisztus áldozata neki is javára szolgál. Újjászületik félelemből öröme (16 : 33—34 v.). Azonnal megkeresztelkedik, örvendez, hogy hitt Istennek. Más példák az ilyen öröme. (Csel. 8 : 39. v. stb.)

5. Felmerül egy kérdés: Maga a keresztség okozza-e ezt az örömet? A víz tisztít meg és újít meg? Semmi esetre. A víz nem képes erre. Az csak a testet tisztítja meg. A lelket nem lehet, csak Krisztus vére és Lelke által megtisztítani. Ha a víz a bűntől megtisztítana, Ágnes asszony (Arany balladájában) a patakban nem mosná hiába fehér leplét, véres leplét. A keresztség vize *külső jegy*. A Krisztus rendelésén és ígéletén kívül ez a harmadik ismeretű jele a sakramentumnak. Ilyen jelek vagy jegyek másutt is szerepelnek: a királyi koronázásnál, a gyűrű felhúzása az eljegyzésnél, a feltartott ujjak az eskűnél, de leginkább a szét-tört pálcá a halálos ítélet kihirdetésénél. A tiszta víznek kétfős szerepe van a keresztségnél: *emlékeztet és biztosít. Emlékeztet*: mire? A káté 52. kérdése megmondja. Amilyen bizonyosan leviszi külsőleg a test szennyét a víz, amellyel megmosakodom, oly biztosan lemossa az én lelkem tisztátalanságát, azaz minden bűndömet a Krisztus vére és Lelke. Az ígélet szavait tehát az is erősíti, amit *szemeimmel látok*. De nem elég az emlékeztetés. Én kételkedhetem abban, hogy mindez reám is vonatkozik. A vízzel való leöntés a testemet éri, tehát *biztosíték*, pecsét is lesz számomra: *az én bűneimet* is bizonyosan lemossa Krisztus vére. Luther vivódása a szerzetesek között és öreg szerzetes társa figyelmeztetése. (baptizatus sum). De e biztosítékot *hitt által*, Isten Lelke által

ragadhatom meg. (Ha idő van, felolvasom a kihagyott közbeeső kátékérdést, a teljes káté 70. kérdését és röviden megtárgyaljuk.) Kérnünk kell a Lelket, hogy hittel új életet adjon és újjászüljön az örök életre. A Lélek munkája, a hit ereje nélkül, újjászületés nélkül üres szertartás marad a keresztség. Itt elolvassuk a 113. éneket. (Jövel Szentlélek Úristen lelkünknek... 1. v. szómagyarázattal. — Mikor örülünk igazán, szent ajándék: hit, bátorság forrása.)

6. *Összefoglalás.* A szent keresztség által engem is bevettek Krisztus egyházába még kicsiny koromban. Örülök annak, hogy Krisztus ígérete szerint az Ő vére és Lelke által bűneim bocsánatát és az örök életet megnyerhetem. Könyörgök Isten Lelkéért, hogy hittel fordulhassak mindenkor Krisztushoz, és én Uramhoz és nyerhessem el az örök életet. Leckekijelölés: az 52. és 53. kátékérdések elolvasása és tanulásra való kijelölése. Énekvers (113. ének 1.) megtanulása. Ha az idő megengedi, még néhány kérdés kapcsán valamelyik tanuló áttekintést adhat. (Mit látsz a keresztségnél? Mit hallasz a keresztségnél? Mire gondolsz a keresztségnél? Minek örülsz a keresztségnél? Mindenki örül-e annak, hogy megkeresztelték?) Az órát az összefoglalás gondolatköréből fakadó rövid *ima* zárja be.

M. NAGY OTTÓ.

8. Az úri szent vacsora.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(75–77. kérdés.)

(Falusi konfirmálóknak.)

Ének: 79:1. verse eléneklése s imádság után a multórai anyag felkérdezése következik. Az utolsó kérdés és feleletnek oda kell kimennie: Mi tehát a keresztség? Sákramentum.

Célkitűzés: Isten azokat az embereket, akiket kiválasztott (Izraelt), egyházának tagjait (a hívőket) nem hagyja a bűn és halál rabságában elveszni, hanem megszabadítja. Azonban e szabadítást előbb csak *igéri*, de az ígéreteket *jelekhez* kapcsolja és e jeleket felhasználni (e jelekkel élni!) *megparancsolja*. Aztán akik e parancsnak engedelmeskednek (hisznek) és e jeleket felhasználják a parancs szerint szívbeli bizodalommal, azokra Isten elhozza a szabadítást, az üdvösséget.

1. *Szemléltetés:* Isten az Egyiptomba került s ott sanyargatott, tőle elszakított Izraelt megszabadítandó csodatételek után *elrendeli*, hogy öljenek bárányt családonként, *vérevel jelöljék meg* az ajtójuk szemöldökfáját, mert ahol e *vér* lesz, az öldöklés angyala nem fog bemenni az elsőszülött elpusztítására. Olvassuk, vagy ha lehet, olvassassuk a Bibliából II. Móz. 3:7–10, II. Móz. 12. részt.

Isten nemcsak ígérte a szabadítást, hanem akik hittek ígéretében, engedelmeskedtek parancsának, felhasználták az Istentől adott jeget, azokat megszabadította.

Az Újszövetségben Isten szabadító és megváltó tizenet Jézus Krisztus által az utolsó vacsora alkalmával nyilvánította ki.

Jézus tanítványai érdeklődésére utasítást ad, hogy elkészítsék a szabadulás emlékére a páskabarányt, majd letelepszik velük a vacsorához, elbeszélgetnek; Jézus utal elárultatására, elkövetkezendő szenvedésére, megváltó halálára. És Jézus, mielőtt felállottak volna e vacsorától, „a kenyeret vette... és adá nekik, mondván: Ez az én testem, mely ti érettetek adatik: *ezt cselekedjétek* az én emlékezetemre! Hasonlóképpen a *pohárt* is... ezt mondván: E pohár amaz új szövetség az én véremben, mely *ti érettetek* kiontatik.” (Elolvassuk, vagy elolvastatjuk Luk. 22: 1—23. vers.) Utalunk röviden arra, hogy a többi evangélisták is leírták ezt.

2. *Elmélyítés.* a) Vajjon Isten csak az ószövetségi Izraelnek *parancsolta* meg, hogy szabadulása érdekében mit tegyen? Nem, hanem az újszövetségi Izraelnek is, „Krisztus nekem és minden hívőnek *megparancsolta*, hogy...” Az imént felolvasott bibliai részből láttuk, hogy minekutána vacsorált, vette a kenyeret... és monda: *Vegyétek, egyétek!* Milyen írásjelet tennétek e két szava után Jézusnak? Pontot, vonást, pontosvesszőt, kérdőjelt, vagy felszólító-, azaz felkiáltójelt? Tehát Jézus valóban *megparancsolta, elrendelte*, hogy így tegyenek.

b) Mit parancsolt meg Jézus ez alkalommal? Hogy vegyék és egyék a kenyeret, vegyék és igyák a poharat az Ő emlékezetére. És nekem is megparancsolta, hogy: „egyem ama megtörtetett kenyérből és igyam ama pohárból az Ő emlékezetére.” Ki tudja megmondani, hogy minek nevezzük a kenyeret és bort, vagy a poharat egy névvel? (*Jegyek.*)

c) Mit ígért ezekkel Jézus? „... *Megígérvén* ezzel együtt, először, hogy az Ő teste a keresztfán én érettem olyan biztonnyal megáldoztatott és megtörtetett, vére pedig kiontatott, amilyen biztonnyal szememmel látom, hogy az Úrnak kenyerere részemre megtörtetik és a pohár velem közöltetik. Továbbá, hogy Ő az én lelkemet a maga megtörtetett testével és kiontott vérével oly *bizonyosan táplálja az örök életre*, amilyen biztonnyal én az Ő szolgájának kezéből az Őr kenyerét és poharát, mint Krisztus testének és vérének nekem adott bizonyos *jegyelt* elfogadom és szájjammal magamhoz veszem.” Milyen ígéret van ebben egy szóval? (*Üdvígéret.*)

Közelebről hol tanultunk parancsról, jegyről, ígéretről? Minek nevezzük azt a vallásos cselekedetet, ahol ez a három dolog érvényesül? Szent cselekedetnek, latinul sákramentumnak. Mi a sákramentum? Ige. Milyen Ige, hallható? Látható! Hány sákramentum van nálunk? Miért? Jézus csak kettőt rendelt. A keresztséget tanultuk. Melyik a másik? *Az Úrvacsora.* Miért sákramentum? Soroljuk fel három ismervét! Melyik több: az Ige, a Keresztség, vagy Úrvacsora? Egyformán *Ige* mindhárom! Melyik a legkifejezőbb? Az Úrvacsora! Miért? Mert az Igét csak halljuk fülünkkel. A Keresztségben látjuk a vízzel, mint rendelt jeggyel való meg-

hintést s esetleg érzi is a kisedet, hogy ráhull a víz. De az Úrvacsorában halljuk Jézus Igéjét, látjuk a rendelt „jeleket“, nem is egyet, hanem kettőt, a kenyeret és bort. És ezt kezünkkel meg is tapintjuk, sőt szájunkkal meg is *esszük*, vértünkbe, szívéünkbe kerül a bizonyosság, hogy Jézus a mi *idvezítőnk!* Az Ő teste és vére táplál minket — az *örök életre!*

Megkereszteltettünk, de Úrvacsorával kell élnünk, mert ezt rendelte Krisztus, mert ebben megismételve halljuk, látjuk és érezzük, ízleljük az údvbizonyosságot.

Míg a keresztség csak egyszeri, az úrvacsora Jézus tanítása értelmében „Valamennyiszer eszitek e kenyeret és isszátok e poharat, az Úrnak halálát hirdessétek, míglén eljövend!“ Tehát annyiszor kell venni, ahányszor csak lehet, míglén „eljövend“ Krisztus. Milyen boldogoknak kell mondanunk magunkat, hogy „minket a bizonyosságok egész fellege vesz körül“ údvösségünk felől.

Ezeket a dolgokat foglalja össze a Heidelbergi Káténk a 75. kérdés és feleletében. (Eloolvassuk, vagy elolvastatjuk párszor. Azután két-három részre tagoltan karban mondatjuk párszor, mikoris a jobbak már visszamondják s a gyöngébbeknek itt is látniuk kell, hogy otthoni tanulásra szükségük van.

Hol van megírva az úrvacsora szerezletésének Igéje? A három evangéliumi verzióban: Máté 26:17—30; Márk 14:12—26. és Lukács 22:7—23.

A János írása szerint való szent evangélium 6:47—58. verseiben arról tanít Jézus, hogy Ő az örök életre tápláló mennyei kenyér. „Mert az én testem bizony étel és az én vérem bizony ital...“

E verziókat felhasználva Pál, aki test szerint már nem ismerhette az Urat, az I. Kor. 11:23—29 versben adja elénk a legszebben és a legterjedelmesebben. (Eloolvassuk). Ezt az ígéretet Pál apostol másutt is előhossa. I. Kor. 10:16—17 Ez a Káténk 77. kérdésében van összefoglalva (Tanulási eljárás mint előbb.)

3. Alkalmazás: Mi hát az Úrvacsora? Sákramentum. Kinek szerezte Jézus: tanítványainak, a gyülekezet tagjainak vagy nekünk?

Miért szerezte hát Jézus? Údvbizonyosságunk hathatós és megismétlendő hirdetésére. Krisztuson, a jegyeken, a gyülekezeteken kívül mi kell hozzá részedről? Hit. Ha hiszel, mit mondott az idvezítő éppen a sákramentummal kapcsolatban? „Aki hiszen, idvezül.“ Hol láttad Isten ígését pontosan beteljesedni? Hol láttad a szabadlást? Nálad mi a szabadítás megnyerésének a feltétele Isten ígéréten kívül? A hit és engedelmség.

Vajjon a hívő ember fog-e údvözülni? Már údvözült! Mert Isten ígéretei igazak, ámenek. Ez a tudat mire indít téged Isten iránt? Hálára, alázatra, engedelmségre.

Imádkozzunk... Énekeljük a 79:6. versét: „Aldott Isten! Fenn az Égben, Benned szívem úgy örül; Mert szent szavad igaz marad: Aki hiszen, idvezül.“

Dr. MÓZES ANDRÁS.

A Heidelbergi Káté a konfirmációról előkészítésben és vallásstanításban.

Jelentés a konfirmációi káté ügyében beérkezett véleményekről.

I.

Az Egyetemes Konvent 97/1942. sz. határozatával a vallás-tanítás és konfirmációi előkészítés összhangba hozására kiküldött ad hoc bizottság, miután elkészítette tervezetét a konfirmációi előkészítés szabályozására nézve — amely tervezetet az Egyetemes Konvent minden egyházkerületnek véleményezésre megküldött — 1943 december 16 án tartott ülésében foglalkozott azzal a kérdéssel, hogyan lehetne a Heidelbergi Kátét konfirmációi kátéul használni. Erre vonatkozólag a bizottság megbízásából Imre Lajos előadó által készített javaslatot az Egyetemes Konvent 15/1944. sz. alatt azzal a kéréssel küldötte meg a főtiszteletű Püspök Uraknak, a theologiai akadémiáknak, tanító- és tanítónőképző intézeteknek és az egyházkerületi/vallásoktatási szakelőadóknak, hogy véleményüket március 15. napjáig az előadóval közöljék.

A *Javaslat* a következőket tartalmazza: 1. Konfirmációi kátéul a Heidelbergi Káté szolgáljon úgy, hogy meg legyen benne jelölve, mint megtanítandó anyag a káté azon része, amely a református hitvallás rendszerének legfontosabb részeit foglalja magában. 2. Külön minimális anyag legyen megjelölve a tanyákon, szórványokban lakók és írni-olvasni nem tudók számára. 3. A Konfirmációi káté foglalja magában a Heidelbergi Káté egész szövegét, de a konfirmációi előkészítés megtanulandó anyaga, úgy az általános, mint a minimális anyag külön szedéssel legyen feltüntetve. 4. A káté szövege után, de a konfirmációi kátéba, külön beveendőek olyan kérdések, amelyek a konfirmáció lényegének, a gyülekezet életének, munkájának, helyzetének, más egyházak és vallások ismeretének legfontosabb tudnivalóit tartalmazzák. 5. A minimális anyag gyanánt felvételre volt javasolva 23 kérdés (1, 2, 4, 8, 18, 21, 23, 25, 29, 31, 32, 53, 54, 59, 68, 71, 77, 83, 88, 91, 92, 117, 119). 6. Általános anyag gyanánt a javaslat kijelöli 88 kérdést (1—8, 10, 12—15, 18—25, 26, 28, 29, 31—34, 36, 37, 42, 44, 45, 46, 47, 50—61, 64, 65, 68, 69, 71, 74, 77, 78, 80, 81, 83, 86, 88—94, 99, 103—105, 108, 110, 112, 113, 114, 116, 117, 119, 120, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129). 7. A középiskolai vallásstanítási tanterv esetleges módosítására kér indít-

ványokat. 8. A 4. pontban foglalt kérdésekre nézve az Apostol-félé káté kérdései képezik az alapanyagot, kéri a kihagyandók, vagy pótlándók jelzését.

Erre a javaslatra március 20 ig a következők küldötték be véleményüket: dunamelléki, tiszántúli, tiszáninneni, dunántúli, erd. egyházkerületek ft. püspökei, a budapesti, sárospataki, pápai, kolozsvári theologiai akadémiák és debreceni lelkészképzőintézet, a dunamelléki egyházkerület missziói előadója, a kecskeméti, sárospataki, sepsiszentgyörgyi és a Kálvineum tanító-, ill. tanítónő-képzőintézete, dr. Czeglédy Sándor, dr. Benedek Sándor bizottsági tagok és a tiszántúli egyházkerület vallásoktatási szakfelügyelője.

A javaslat egyes pontjaira ezek által közölt véleményeket a következőkben foglalhatjuk össze:

1. A javaslat 1. pontjára, hogy t. i. a Heidelbergi Káté legyen *konfirmációt káté*, egyik theologiai akadémia tanári karának és egyik egyházkerületi vallásoktatási szakfelügyelőjének teljesen elutasító véleménye. A theologiai akadémia tanári kara szerint sok kísérletezés és a kátémagyarázatok gazdag irodalma s hogy az egyház szükségesnek tartja a szószéken való hétről-hétre való magyarázását, mutathatja, hogy még kihagyásokkal sem konfirmációi anyagnak való, a kihagyások különben is megfosztják eredeti lényegétől. A vallásoktatási szakfelügyelő szerint nyelvezete miatt nem alkalmas, a gyermek megutálja vele a konfirmációt és a vallást, nem lehet megmagyarázni, még megtanítani sem, még 18 éves korban sem. Mindkettő hangsúlyozza, hogy a Heidelbergi Káté tanítása (háttérbe szorítja a vallásitanításban az Igét. Ugyanezt a kifogást emeli egy tanítóképző, amely szerint a káté hosszú, nehéz és az élménytanítás lehetőségét a vallásitanításban elzárja.

A második csoportba tartoznak azok a vélemények, amelyek magát a Kátét elutasítják ugyan, de egy ennek alapján írott konfirmációi kátét követelnek. Egyik missziói előadó a káté szövegéből anyagul való kiválogatás ellen tiltakozik, inkább az egész kátét óhajtáná felvenni, ha ezt nem lehet, akkor a káté alapján készüljön egy tankönyv. Egy másik egyházkerület véleménye szerint is a káté átdolgozott kiadásban legyen a tankönyv, amelyet a gyermek könnyen felfog és megtart. A többi vélemények szám szerint 12, a kátét konfirmációi kátének elfogadhatónak tartja, egyik a bibliai lókusok teljes szövegének és hozzá magyarázatnak, a másik kevesebb bibliai lókusnak közlését, de új és könnyedebb fordítást, a harmadik a bibliai helyek szövegének is a közlését kívánja.

2. A javaslat 2. pontjára, amely *kétféle anyag* megszabására vonatkozik, természetesen az előbb már említett, elutasító vélemények ismérése nélkül, a következő gondolatok vetődnek fel a beérkezett véleményekben:

Mindegyik vélemény megegyezik abban, hogy a szórványok, tányák és analfabéták számára kevesebb anyagot, sokak szerint egészen más anyagot kell előírni. Egyik belmissziói előadó kívánja, hogy ebben a Heidelbergi Káté legfontosabb kérdései legyenek

benne (ezt ugyanaz kívánja, aki az előbb tiltakozott az ellen, hogy a kátében kiválogassunk és megkülönböztessünk egyes kérdéseket), egyik tanítóképző véleménye szerint ilyen válogatást nem is lehet eszközölni, mert a káté kérdései annyira összefüggenek, hogy így a mű egysége megtörik. Mindegyik vélemény hangoztatja — ami különben a Javaslatnál teljesen megegyezik — hogy azért, ha külön anyag van is megjelölve, a teljes szövegű káté adandó a tanulók kezébe. Egy theologia akadémiai tanári kara szintén attól fél, hogy a káté egységét elveszti a különbözőképpen megjelölt anyag révén, különben is a 88 kérdés megtanítása is szerinte felmérhetetlen feladat. A többi vélemény — számszerint 12 — a kétféle anyag előírását a konfirmándusok két csoportja számára, helyesnek tartja.

3. A Javaslat 3. pontja azt a gondolatot veti fel, hogy a teljes szövegű kiadásban különféle *betűtípusok* jelöljék az egyes csoportok anyagát.

A beérkezett vélemények közül három határozottan tiltakozik a különféle betűtípusokkal való szedés ellen azon okból, mert a gyermek számára akkor a Káté többi része jelentéktelenné válik és az egész könyv hitelét a más szedés rongja. Az anyagnak az egyes csoportok számára való kijelölését helyesebbnek tartják vagy egy vezérkönyvben, vagy egy előszóban végezni el. Egy vélemény kiemeli, hogy a különböző betűtípusok használata esetén biztosítani kell, hogy ez az anyag elsajátítását könnyítse meg.

4. A Javaslat 4. pontja felveti azt a kérdést, hogy magának a Káténak a szövegén kívül van-e szükség *más anyagra*, amit a konfirmándusoknak meg kell tanítani. Fel is sorolja azokat a kérdőcsoportokat, amelyekre itt ki kellene térni.

Erre nézve általában azt, hogy ilyen anyagra szükség van, minden vélemény vallja, valamint azt is, hogy ez ne a káté szövegében, hanem függelékképpen legyen a könyvbe illesztve. Külön vezérkönyvbe való elhelyezését tartja e kérdéseknek szükségesnek három vélemény, míg többen a Javaslatban felvetett kérdésekhez mások felvételét is javasolják, mint: a gyülekezet történetéről, templomról, egyházi szertartásokról, ünnepekről, az egyház statisztikai adatairól, az egyháztörténet legfontosabb eseményeiről, az egyháztag jogairól, a házasságkötésről, egyházkormányzatról, az Úr szent vacsorájáról szóló részeket, imádságokat stb.

5. A *minimális anyagnak* a Javaslatban közölt tervezetere nézve a különböző vélemények kihagyandónak vélik az 59, 83. még felveendőnek a következő kérdéseket: 3, 20, 22, 65, 80 az egyik, 3, 5, 20, 22, 28, 30, 40, 45, 81 kérdéseket a másik, 40, 45, 57, 58, 60, 61, 75, 81 kérdéseket egy harmadik, a 7. kérdést egy negyedik, a 3, 10, 30, 20, 42, 43, 45, 52 kérdéseket az ötödik vélemény. Ezek szerint a minimális anyag a kívánt kérdések felvételével és kivántak kihagyásával 23 ról 43 kérdésre menne még 20 kérdés felvételével. Egy vélemény, mint az előbb említettem, tiltakozik minden kiválogatás ellen s vagy teljes szövegében akarja

tanítani a Heidelbergi Kátét vagy akkor egy ennek alapján álló tankönyvet javasol, mert a válogatást nem tartja elvileg helyesnek.

6. Az általános anyag javasolt kérdéseihez e kérdések vannak még ajánlva: 30, 40, 75, 65, 84, 85, 118, 66, 121, 43, 76, 82, 87, 73, 79. Kihagyandónak jeleznek a vélemények öt kérdést: 24, 33, 34, 36, 93. Így az általános anyag 15 felveendő és 5 kihagyandó kérdéssel 98 kérdésre emelkednék.

7. A középiskolai vallástanítási tanterv módosítására nézve hét vélemény jött be. Ezek közül az egyik hangsúlyozza, hogy a Heidelbergi Kátének konfirmációi anyagul való használata nemcsak a középiskolai, hanem a népiskolai tanterv olyan módosítását is követeli, amely szerint a káté egyes kérdései, mint az az erdélyi tankönyvekben megtörtént, a vallástanítási anyagba mint összefoglaló anyag legyenek beosztva. Egy másik hangsúlyozza, hogy új tanterv és nem módosítás szükséges, de ezt a revíziót veszélyesnek tartja, mert a Bibliát elhomályosíthatja a Káté ilyen alapul vétele. Három vélemény különösen a tanítóképző V. és a liceum IV. osztály anyagát óhajtja megváltoztatni úgy, hogy az a Káté legyen, egy hozzászólás részletes javaslatot ad a tanterv módosítására olyan értelemben, hogy a középiskola I. osztálya ó- és újszövetségi bibliai történeteket, II. oszt. egyháztörténetet élet- és jellemrajzokban, a III. oszt. rendszeres bibliaismertetést, a IV. Kátét, az V. elmélyülő hitvallásismertetést, a VI. egyháztörténetet, a VII. bibliai alapozású hit és erkölcsant, a VIII. gyakorlati irányú egyházi ismereteket tanul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
(Folytatjuk.)

I. L.

LELKÉSZNÉK SZÁMÁRA

IRJA: VÁSÁRHELYI JÁNOS PÜSPÖK.

Hős papnék.

Égyszer bizonyára elérkezik annak is az ideje, amikor számba veszik, hogy a népek és nemzetek hitbéli és erkölcsi erejét megpróbáló e sorsdöntő időkben miképpen töltötték be hivatásukat, hogyan feleltek meg küldetésük kötelességeinek az Anyaszentegyház szolgálói, a lelkipásztorok, hű bizonyságtevők, buzgó sáfárok voltak-e? Hű bizonyságtevők voltak-e, akik tisztán és elegyítetlenül hirdették az evangéliumot és a szeretet önfeláldozó szolgálatával jártak Annak nyomdokain, akiről írva vagyon, hogy jót tett mindenkivel? Bizonyára lesznek, akik felvetik a másik kérdést is, hogy vajjon ezekben a komoly időkben milyen magatartást tanusítottak a papnék, a lelkipásztorok feleségei? Munkájukon, életükön meglátszott-e valami abból, hogy ők is az Úr szolgálatában állottak?

A mai idők krónikásai Istennek hála már is jegyezhetnek fel olyan adatokat, amelyek szép tisztességadással tesznek bizonyosságot arról, hogy sok papné valóban hősie és önfeláldozó munkát végez Krisztus szolgálatában. Megható tudósításokat olvastam arról, hogy Németországban a katonai szolgálatra bevonult lelkipásztorok helyett milyen példátmutató hűséggel szolgálnak otthonmaradt hitveseik. Istentiszteleteket tartanak, igét hirdetnek, betöltik a szolgáló, segítő szeretet sokféle feladatait, összegyűjtik a gyermekeket, felkeresik a hadbavonultak családtagjait, igazán szívükben hordozzák és valóságba öltöztetik életükben az apostoli igét: „Áldott az Isten és a mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyja és az irgalmasságnak Atyja és minden vigasztalásnak Istene, aki megvigasztal minket minden nyomorúságunkban, hogy mi is megvigasztalhassunk bármely nyomorúságba esteket azzal a vigasztalással, amellyel Isten vigasztal minket.” (II. Kor. I. 3, 4.) A történelem ítélete előtt nemcsak népüknek, de egyházuknak, a lelkipásztoroknak is tisztességet szereznek ezek a hős papnék, akik nagy időkben kettőzött erővel állnak meg Krisztus szolgálatában és megtagadván magukat, felveszik a keresztiét és úgy követik lelküknek üdvöztető Urát és királyát.

Kétségtelen, hogy a mai idők a mi magyar népünkől is komoly helytállást kívánnak. Ma szükség van nemcsak a férfiak bátor és önfeláldozó kötelességteljesítésére, hanem az asszonyok, anyák és hitvestársak nem csüggedő hitére és kitartására is. Ha

ezek a rendkívüli idők elengedhetetlenül szükségessé teszik, hogy a lelképászorok kettőzött hűséggel álljanak meg, mint igazi pászorok, a gondjaikra bízott gyülekezet mellett, intsenek, tanítsanak, vigasztaljanak, utat mutassanak, gondját viseljék a szegényeknek, segítségére siessenek az elhagyatottaknak, megtegyenek mindent avégből, hogy népünk a nagy idők feladataihoz mindenben méltó lehessen, úgy nélkülözhetetlenül szükség van arra is, hogy a lelki-pászorok hitvesei is bátor és erős hittel segítsenek férjüknél, hogy a szolgáló élet példaadásával a gyülekezet asszonyai között útmutatói legyenek az igazi krisztusi hitnek és szeretetnek. Ezért idézzük a németországi evangéliumi egyházak papnéinak hősi példáját. A magyar református papnéknak is most kell megmutatniok, hogy erősek tudnak lenni a hitben, önfeláldozóak a szeretetben, kitartók a reménységben. Hármás irányban kell megmutatniok hűségüknek, helytállásuknak erejét.

Először is abban, hogy a hívő asszonyi lélek biztatásával, gyöngédségével, kitartásával állanak meg férjük mellett. Saját nyugtalanságukkal, félelmükkel, csak önmagukra gondoló elégtelenségükkel nem terhelik meg férjüknél amugy is sok gonddal megterhelt szívéét és lelkét. Tudjuk, hogy semmi sem bántja meg jobban a nehéz feladat betöltésére induló férfi lelkét, mint az, hogy ha társát, sorsának osztályosát, reménytelen kétségbeesés között vergődni látja. Ha valamikor, úgy most van szükség arra, hogy a gyöngé nő tisztább lelkületén keresztül felhangozzék az égi szó biztatása: Isten nem hagy el! Ma szükség van arra, hogy hűséges hitvestársa a szeretet és a hit biztatásával szóljon férjének, amikor társa nehéz kötelességteljesítés útjára indul: Menj bátran! A te házadra és gyermekeidre vigyázok. Imádságunk kísér szolgálátod útján. Régi nagy asszonyaink példája álljon előttünk, akik harcban álló férjeik helyett kettőzött gonddal intézték az otthon maradt háznép dolgát.

Másodszor a papnének tudnia kell azt, hogy a gyülekezet még sokkal több bánattal, aggodalommal megterhelt szívű asszonyai reátekintenek. Milyen siralmas kárt jelent a nemzeti erők kifejtése szempontjából is, ha egy gyülekezet asszonyainak azt kell látniuk, hogy közöttük a legbátortalanabb, minden közhasznú erő kifejtésre legképtelenebb asszony talán éppen az elkényeztetett papné. És viszont milyen nagy áldást jelent az egész gyülekezetre nézve, ha azt látja, hogy papnéja bátor és erős hittel, vigasztaló és biztató szeretettel áll férje mellett, gondolzza gyermekeit, veszi ki részét a segítő és szolgáló szeretet kötelességteljesítéséből. Így kell megmutatniok ma ami papnéinknak, hogy az ősi hűség, atyáink hite megtartó valóság életükben.

Harmadszor rá kell mutatnunk arra, hogy ezekben az időkben a papnéknak minden alkalmat meg kell ragadniok avégből, hogy gyülekezetükben ébren tartsák, ápolják és elmélyítsék az apostoli igének betöltését: Egymás terhét hordozzátok és úgy töltsetek be a Krisztus törvényét. Ma igazán meg kell érteni az

apostol intelmét: Ne nézze ki-kí a maga hasznát, hanem mindenki a másokét is. Ma senki sem gondolhat csak önmagára, a saját érdekeire, mert senki sem elég önmagának. Segítenünk kell egymáson, vigasztalnunk kell egymást, meg kell osztanunk a terheket és a felelősséget, hogy azoknak súlyát mindenki elhordozni tudja. Itt is arra van szükség, hogy a papné szóval és cselekedettel hirdetője és megtestesítője legyen ennek az igazságnak. Okos és bátorító szóval biztassa csüggedező asszonytestvéreit, keresse fel a bánkodókat, a nyomorúságban levőket és mint jó anya, szóljon különösen a gyermekekhez, a serdülő leányokhoz és mutassa meg nekik is azt az utat, amelyen javára könnyebbé tehetik szülőik számára a nehéz idők által megkívánt áldozatkész kötelességteljesítést.

Ezek az idők valóban felhívják az apostol szavának szívkbe fogadására: „Szeretteim ne rémüljétek meg attól a tűztől, amely próbáltatás végett támadt köztetek, mintha valami rémületes dolog történné veletek. Sőt amennyiben részetek van a Krisztus szenvedéseiben, örüljétek, hogy az Ő dicsőségének megjelenésekor is vágadozva örvendezhettek.” (I Péter IV. 12, 13.)

Honnan, miből nyerhetünk erőt mi lelkipásztorok és honnan nyerhetnek erőt erőt hitvestársaink erre a hűséges helytállásra? A Zsoltáros bizonyágtételét idézem: „Az Úrban bízom. Hogy mondhatjátok az én lelkeknek: fuss a ti hegyetekre, mint a madár“. Valóban úgy van. Nem fut el a komoly kötelességteljesítés elől az, aki el tudja mondani: Az Úrban bízom.

Cselekedje a kegyelemnek Istene, hogy mindnyájunknak szívét ez a megtartó vallomás erősítse meg e nehéz időkben a hűséges szolgálatra.

Az Úr igaz, igazságot szeret. Az igazak látják az Ő orcáját. (Zsolt. XI. 1, 7.)

H I R E K

Özvegyeink és árváink segélyezése. A Lelkésznek Szövetsége Isten kegyelméből a húsvéti ünnepek alkalmából is meg tudta ismételni karácsonyi segélyezését. Amint karácsonykor is tette, ez alkalommal is az egyházmegyei szövetségek javaslata alapján a különösen nehéz helyzetben lévő lelkesi özvegyeknek és árváknak 100—100 pengő segélyt tudott küldeni súlyos gondjaik némi enyhítésére. Igazán kicsi volt az az összeg, amellyel szolgálhatott, de mégis szerezni tudott egy kevés örömet az élet nehézségeivel küzdő, jobban megpróbált testvéreinknek. Az adományokat hálásan fogadó testvéreink levelei mutatják, hogy milyen nagy vigasztalást jelentett számukra nem is annyira a segély maga, mint a segélyezésből kiolvasható, velük együtt érző szeretetnek megnyilatkozása és bizonyágtétele is. Ezekben a nehéz időkben nagy gondot ad, hogy vajjon jövőre képes lesz-e a Lelkésznek Szövetsége ennek a segélyakciónak továbbfolytatására? Minden lehető megteszünk ennek érdekében, de kérjük testvéreinket, hogy tegyék magukévá ezt az ügyet és

tegyenek félre valamit e célra, hogy elsősorban a viszonylag mégis jobb országban levő lelkészi családok tegyenek bizonyosságot arról, hogy a nehéz időkben mi lekipásztorok nem hagyjuk el egymást és abból a kevésből, amit ad nekünk még az Isten kegyelme, hajlandók vagyunk juttatni a nálunknál nehezebb helyzetben levő tetvéreinknek. Az egyházmegyei lelkésznék szövetségének elnöksége keresse meg ebben az irányban az egyházmegyei lelkészi értekezletek vezetőségét, hogy így most, amikor sokkal nehezebb megtalálni az utat a külső segítőforrások megnyitására, módot találjunk elsősorban mi lekipásztorok arra, hogy a magunk körében eszközölt gyűjtéssel is hozzájáruljunk nehéz helyzetben lévő özvegyeink és árváink megsegítéséhez, mert tudjuk azt, hogy a lelkészi nyugdíjintézet által adható összeg mennyire kicsiny arra, hogy a nehéz családi körülmények között élő özvegyek és árvák megélhetését kellőleg biztosítsa.

Egy derék papné halála. Meghatott szívvel vettük a gyászjelentést arról, hogy érdemes lelkésztársunknak, *Szell* Jakabnak, a vajdaszentiványi gyülekezet pásztorának felesége meghalt. Valóban derék papné volt. Hűséges hitves, gondos édesanya és gyülekezetének áldottszívű papnéja. Miutaszerűen tudta gondját viselni házanépének. Reá igazán talált az a dicséret, amelyet a Példabeszédek könyve hirdet a derék asszonyról: Vigyázott házanépe dolgára és a restségnek étékét nem ette. Gyermekeit nagy gonddal nevelte, férje minden hivatali gondjában hűséggel osztozott és közvetlen, szolgálatra kész szeretetreméltóságával igazán utat tudott találni gyülekezete minden tagjának szívéhez. Ha végiment faluján, bizalommal, mosolyogva fordultak feléje az arcok és neki mindenkihez volt egy kedves, jó szava. Így tudott igazi segítő-társa lenni az ő férjének. Boldog örömmel csatlakozott a Lelkésznék Szövetségének mozgalmához is és még pár hónappal ezelőtt a gerneszegi emlék-ünnepély alkalmával papné társai élén meleg szívvel adott kifejezést annak a meggyőződésének, hogy a lelkésznék között való testvéri szeretetnek ápolása milyen nagy áldást jelenthet egész Anyaszentegyházunk számára. A derék papnénak emlékét kegyelettel őrizzük meg.

Az énektanítás nevelői értéke

Az énektanításnak kettős feladata van.

Először úgy kell tekintetünk az éneket, mint anyagot, melyet tanítani kell. Másodsor úgy kell tekintetünk, mint nevelő eszközt, mellyel a gyermeket vezetni, irányítani lehet.

I.

A nyolcosztályos népiskolák számára kiadott Tanterv és Útmutatás is elsősorban tantárgynak tekinti az énektanítást, melynek célja „maradandó értékű népi dalok és énekek elsajátítása s ezzel a magyar dal és zene megkedveltetése, az énekhang ápolása és a zene iránti érdeklődés felkeltése.” Úgy kell ezért minden tanítónak tekinteni az énektanításra, mint amely átadandó anyag, mint a számtan vagy a történelem. Kötelező módon elő van írva, kerete pontosan meg van határozva, tanítási módszere kialakított. Nem melléktantárgy, ahogyan még egy évtizeddel ezelőtt tekintették, hanem olyan tárgy, amelynek a gyermeki lélek kialakításában döntő szerepe van.

Ebben a kategóriában a tanítónak három dologra kell vigyáznia:

1. *Elsősorban arra, hogy pontosan tanítsa a szöveget és a dallamot.* Ezt csak úgy érheti el, ha maga is felkészül a tanításra. Sohasem szabad énekórát úgy tartani, hogy annak anyagát ötlet-szerűen vegye elő tarsolyából a tanító. Az így tartott énekóra sohasem vezet kívánt eredményre. A gyermek füle és érzelmi világa friss, töretlen talaj, amelyet rendszeres munkával kell előkészíteni, fokozatosan kell nehezebb anyag befogadására képessé tenni. Gazdálkodni kell az anyaggal. Csak úgy lehet maradandó értékű a munka.

2 *Másodsor vigyázni kell arra, hogy biztosítva legyen a gyermek ritmus és formaérzékének a fejlesztése.* A gyermek füle a ritmus és a forma iránt fogékony, de fejlesztésre, irányításra szorul. Sokszor tapasztaljuk, hogy a gyermek a hamis ritmust, a helytelen módot éppen olyan készséggel veszi át, mint a helyes, jól egyensúlyozott ritmust. Ha azonban egyszer átvette, azt megváltoztatni, más irányba terelni szinte lehetetlen. Ez a tény arra kötelezi a tanítókat, hogy óvatosan bánjanak az anyaggal. Ha egy tanító tanít valahol, igyekezzék pontosan átvenni és hibátlanul átadni az anyagot. Ha pedig több tanító működik egy-egy iskolában, az éneket mindig az a tanító tanítsa, akinek tökéletes hallása és kiforrott formaérzéke van.

3. *Harmadsor vigyázni kell arra, hogy az énektanítás hangulatos, zökkenőmentes, lelkesítő legyen.* Az ének mondanivalója

a szívhez szól, a gyermek érzelmét ragadja meg. Az érzelmre pedig csak azoknak a tényezőknek biztos a hatása, amelyeknek sodró erejük van. A gyakorlatban azt jelenti ez a tétel, hogy szívvel tanítson éneket a tanító. Amit meg akar szerettetni, azt maga is szeresse. Csak így tud könnyen, élvezetesen maradandót alkotni.

Ennek a három tényezőnek a szemelölt tartása mellett válik az ének alkalmas eszközzé arra, hogy betölthesse azt a rendeltetést, amiért mint anyagot a közoktatási törvény az elemi népiskolák tananyaga közé beillesztette.

II.

Az énektanítás ugyanis nem öncélú. *Az énektanítás az elemi iskolai népoktatásban egy magasabb eszmény, a nevelés szolgálójában áll.* Az ének az az áruhába öltözött királyfi, aki egyszerű ruhába, szürke tananyag-kosztümbe öltözve arra hivatott, hogy a gyermek életében szolgálja, erősítse, győzelemre juttassa a nemzet és az emberiség örök eszményeit.

A Tanterv és Útmutatás az ének nevelői hatásáról a következőket mondja: „... a dal a lélek érzelmeinek bőségéből születik. Alkalmas arra, hogy növelje bennünk az érzelmet és másokban is hasonló érzelmet ébresszen...” Ennek az idézetnek az igazságát azonnal érezzük, mihelyt egy pillantást vetünk a gyermekek lelki világára. A gyermek nemcsak testi és szellemi életet él, hanem lelki életet is. Ezt a lelki életet az akarat, az értelem és az érzelm irányítják. Az értelem biztosítja a gyermek életségét. Az akarat adja a gyermek cselekvő erejét. Az érzelm pedig biztosítja a gyermek lelki életének örök változását, fejlődését és kibontakozását. Bár mindhárom tényező döntő szerepet játszik a gyermeki lélek kialakításában, mégis meg kell állapítanunk, hogy e három tényezőnek nem egyforma a gyermek lelkére gyakorolt hatása. A gyermek életében még nincsenek nagy, átfogó gondolatok, mint a felnőtt korban, de nincsenek nagy akaratú elhatározások sem, mint ahogyan előtörnek ezek a pubertás korában. A gyermek mindenekelőtt érzelmi életet él. A megfontoltság és az elhatározás háttérbe szorul a lelkét érő érzelmi hatások mögött. A gyermek nem mérlegel, nem tusakodik, hanem szívvel arra fordul, amerről érzelmi hatások hatások érik: örvend, ha szeretik, sír, ha megdorgálják, cselekszik, ha lelkesítik.

Ebben a nevelés szempontjából értékes helyzetben felhasználhatjuk az éneket a gyermek lelki világának formálására. Az ének elsősorban érzelmekre ható művészet, alkalmas arra, hogy lelkesítsen, hitet ébresszen, válaszfalakat romboljon szét, nemes eszméket életrekeltsen, közszellemet, egyetemes állásfoglalást alakítson ki. Az alábbiakban ezt a tételt szeretném igazolni. Néhány szemelvényben megpróbálom rámutatni azokra a hatásokra, amelyeket az ének a gyermekből kiválthat, valamint azokra az énekekre is, amelyeket e célból a tanító felhasználhat.

a) *Az ének elsősorban arra hivatott, hogy a gyermek nemzet-*

szemléletét, magyar öntudatát kialakítsa. Merem állítani, hogy századokon át a magyar gondolat, a szabadság eszméje, a vitézi virtus, a föld iránti szeretet, legmaradandóbb ruhát a dalokban kapott. Ebben az ünneplő ruhában járta be a századokat és biztatott, bátorított, gyújtott és logott ott, ahol szükség volt rá, ahová a rendeltetés állította. A Pray kódex bizonyossága szerint már az árpádházi királyok idejében nemzetnevelő küldetése volt a dalnak. Igricek, lantosok lantján születtek meg a gyújtó, hősi példák, s táborról-táborra járva ébresztgették a vitézi szellemet. A XVI. században Tinódi Lantos Sebestyén énekei tartják ébren a nemzeti öntudatot. Az ő dalai öntenek biztatást a kétkedőkbe, hitet a reménytelenekbe. Ő ösztönzi a férfiakat kitartásra, az ifjakat kardforgatásra. Énekén keresztül búsul a század magyarja és az ő dalain keresztül önti szavakba örömét. Balassa Bálint a vitézi sorsról mond örökszép regéket. Szava olyan ma is, mintha most született volna:

Vitézek, mi lehet
E széles föld felett
Szébb dolog a végeknél...

Balassa után a kuruc nóták veszik át a magyar lélek irányítását. Rákóczi szabadságharcának fenségét, nagyszerű tragédiáját, örök szépségét és felejthetetlen bánatát mesélik el. Kezdetben még hetyke, legényes a dal:

BCU Cluj Central University Library Cluj

Törökbarsony süvegem
Most élem gyöngy életem...
Balog Ádám a nevem...
Ha vitéz vagy, jer velem.

Később, ahogyan az élet nehezedik, a dal is egyre búsabb lesz. Míg végül összeforrik a magyar tragédiával:

Nagy-Majthényi síkon letörött a zászló,
Rászállt tollászkodni egy fekete holló,
Tépi sötét szárnyát, hull a tolla rája,
Síró kurucoknak gyászos kalpagjára,
Tépett dolmányára.

Az elnyomatás és a kiegyezés korának szintén megvannak a maga énekei. A magyar lélek virraszt a dalokban, őrzi a nemzeti érzést s a faj örök bizakodását. Ebből a korszakból való az egyik legszebb magyar ének:

Felszántom a császár udvarát,
Belévetem hazám búbaját.
Hadd tudja meg császár fölsége,
Mi terem a magyar szívébe.

Bánat terem abba, búvetés.
A magyar élete szenvedés.
Áldd meg Isten császár felségét,
Ne sanyargassa magyar népét.

A világháború zivataros napjaiban annyi katonadal született, mintha nem is harcoltak volna, csak mindig énekeltek volna csapataink. Ebből az időből minden éneket felhasználhatunk arra, hogy hazaszeretetre, áldozatos életre neveljük gyermekeinket. Sokkal óvatosabban kell bánnunk a Triánon után született hazafias énekekkel. Ezeknek túlnyomó része hamis, érzelgős irrendentizmussal van tele. De, hogy ebben a korban is születtek nemes és tiszta érzések, álljanak előttük a Horthy-dalok. Nép vezetőjével soha jobban nem forrt még össze, mint ezekben az időkben:

Horthy Miklós én is a tied vagyok,
Viselem az éles kis szúronyod.
Kis szúronyom, rózsafa a nyele,
Rá van írva Horthy Miklós neve.

Az Úristen első katonája,
Horthy Miklós jó magyar bakája,
Fújja a szél, lengeti a zászlót,
Alig váltok a babámmal pár szót.

Piros alma ne gurulj, ne gurulj,
Barna kis lány ne búsulj, ne búsulj.
Látod babám akkor sem búsultam,
Mikor katonának bevonultam.

Ime, néhány szemelvényt mutattam be csupán és mégis benne volt az egész magyar történelem, benne volt az ezer esztendő minden bánata, minden öröme, minden küzdelme, minden hősiessége. Ezeket kell tanítanunk a gyermeknek. Lélek van ezekben s a lélek mindig megtalálja az utat az érző, dobogó szívek felé.

Különösen nagy a jelentősége ezeknek az énekeknek nemzetiségi vidéken, ahol idegen nyelvű és közömbös, vagy népünket gyűlölő családok köréből kerülnek a tanítók kezébe a gyermekek. Ilyen helyen a szó, a tanítás sokszor süket fülekre talál, de az ének, a kedves dallam, a sodró lelkesedés útát tud találni a szívek felé észrevéllentül bele tudja magát lopni a lelkekbe s át tudja hatni érzéseiket és gondolatvilágukat. Azt mondhatjuk: nemzet-nevelésünk élharcosai a magyar dalok: lelkesítenek, hódítanak, kiengesztelnek és győzelmet aratnak.

b) *Az énektanítás nevelői értékét másodlagosan az adja meg, hogy a legszélesebb csoportokat is összekapcsolja.* Városban társadalmi szempontból széteső, vegyes összetételű az osztályok gyermekanyaga, falvakon bár e tekintetben eltérő az állapot, itt is vannak különbségek, elválasztó falak, különösen nemzetiségi szempontból. A dal azonban nem ismer elválasztó falat. A dal egyformán szól minden gyermekhez, akár van gyermekszobája, akár nincs, akár román, akár magyar. Az énekek légköre mindig egységes, mert közös érzelem és közös lelkesedés hatja át.

Ezt a tényt nagyon komolyan kell mérlegetni és nagy sze-

rettel kell felhasználni arra, hogy ugyanazon osztály minden gyermekét a tanítás és nevelés érdekében összehangoljuk. Fel kell használni ezt a tényezőt kirándulásokon, hogy ne szóródjanak szét csoportokra, játék közben, hogy ne idegenkedjenek egymástól, tanítás közben, hogy együtt érezzenek. A gyermek természete szerint közösségi lény. Széthúzását, idegenkedését csak környezetiől tanulja. Ha azonban sikerül a tanítónak ezt a közös lélek kialakítása által lehámozni róla, akkor a nevelés egysége biztosítva van.

c) *Fontos szerepet tölt be azáltal is, hogy egyetemes érvényű eszményeket ad át a gyermekeknek.* A hazafias nevelés terén már rámutattam arra, hogy milyen áldott eszköze a nemzelnevelésnek az ének. Ugyanez a helyzet az egyetemes emberi eszmények kialakítása terén is. A dalban a dalt szerző nép, vagy a dalt író költő legtisztább, legnemesebb érzései vannak elültetve. Amikor azok a gyermek lelkében kivirágoznak, a gyermekek belekapcsolódnak azokba a gondolatokba, eszményekbe, amelyek a dalainkban kikristályosodtak.

Az első ilyen eszmény a földhöz való tartozás érzése, megvallása. A magyar ember szereti a földjét, amely szülte, amely enni ad, amelyben örökre megpihen. Szereti foglalkozását, életmódját, szokásait. Az egyik dal így szól:

Szánt a babám, csireg-csörög sej haj, a járom,

Szánt a babám a benedeki határon.

Száraz a föld, hármas eke nem járja,

Szánt a babám Benedeken, sej haj, nincs párja.

A másik dal így dicsekszik:

Megismerni a kanászt cifra járásáról...

Tűzött, fűzött bocskorárul, tarisznyaszíjárul...

Hücski disznó a berekből csak a füle látszik... •

Kanászbojtár bokor alatt a botjával játszik.

Szóhoz jut a dalban a szeretet érzése is. A legtöbb magyar dalban benne van a kivirágzó szív öröme és vágyódása. Egy-egy kicsiny vers néha valóságos himnusza a szerelemnek.

Két szál pünkösdi rózsza

Kihajlott az útra,

Elakar hervadni

Nincs ki leszakítsa.

Nem az ám a rózsza,

Ki a kertben nyílik,

Hanem az a rózsza,

Ki egymást szereti.

Nem szeretlek másért,

Két piros orcáért,

Szemed járásáért,

Szád mosolygásáért.

És csodálatosképpen ezek a dalok nem tisztátalanok, nem buják és nem vérlázítóak. A magyar népdalban a szerelem olyan, mint maga az élet. Tiszta, szent és megölhetetlen. Olyan, mint a virág. Minden tavasszal kivirágzik... És minden virágzásában nagyszerű és csodás illatú.

A magyar ember azonban nemcsak párjához szól nótáiban. Szól a testvérhez is. Szereti az összetartást, a békességet s kesereg, ha nincsen reá módja.

A búbánat keserűség,
Még a testvér is ellenség.
Hát idegen hogyne vóna,
Még a testvér sincsen jódra.

Irigyeim sokan vannak,
Mind a szomszédomban laknak.
Adnék nekik egy pár napot,
Hadd ugassák ki magokat.

Egyik teszen s másik veszen
S a sok irigy mindig eszen.
Ott hadd egyen, ott hadd rágjon,
Csak az Isten el ne hagyjon.

A legszebb dalok mégis azok, amelyekben a gyermeki szeretet virágzik ki. Az egyik dal így hangzik:

Apámért, anyámért mit nem cselekedném...
Töngörnek a habját kalánnyal lemerném.
Töngör fenekiből gyöngyszököket szednék...

BC Apámnak s anyámnak gyöngybokrétát kötnek. luj

A másik dal így hesergi el árvaságát:

Anyám, édesanyám...
Elfeslett a gúnyám...
Elfeslett a gúnyám...
Ki varrja meg immán?

Itt kell megemlítenem, hogy a vallásos érzés ápolásának is áldott eszköze az ének. A magyar lélek vallásos lélek, szereti Istent, bizik gondviselésében, örömmel engedelmeskedik parancsainak. Az egyházi ének tanítása arra szolgál, hogy a gyermeki lélek vallásos érzését kifejllessze.

Az egyházak tanítása és énekyűjteménye lehet különböző. De kétségtelen az, hogy hatása azonos: Istenhez emeli a lelkeket.

Ahol egyes felekezeti gyermekek, vagy különböző nyelvű tanulók tanulnak, csak vallásórákon lehet tanítani a vallásos énekeket. Egyvallású osztályokban azonban a tanító maga is használhatja azokat. Sohase kezdődjék, vagy végződjék tanítás egyházi ének nélkül. Érezze meg a gyermek, hogy Istent az életből nem lehet kihagyni.

Még ott is énekeljenek a gyermekek, ahol eltérők a felekezetek. Legalább a Hymnuszt minden alkalommal énekeljék el.

d) Az éneket tekinthetjük úgy is, mint fegyelmező eszközt. A gyermek természetes ösztönénél fogva csapongó, türelmetlen, könnyen kimerül, vagy könnyen szétforgácsolódik a figyelem. Ilyenkor a tanító mindig gondoljon arra, hogy a gyermek fáradt agyát fel kell frissíteni. Ha látja, hogy fáradtak a gyermekek, vagy szétszóródott a figyelem, vegyen elő egy-két éneket és daloltassa el. Az ének más irányú érdeklődést ad a gyermeknek és ezáltal felfrissíti, újból munkaképesé teszi szellemét.

Gondoljon arra is a tanító, hogy az énekkel fegyelmezni is lehet. Néha elkalandozik a gyermek fantáziája, vagy megbomlik a gyermekek rendje. Kirándulásoknál, kézimunkaórákon, olyan foglalkozások alkalmával, melyek alkalmat adnak arra, hogy a gyermekek szétszóródjanak, jó, ha a tanító énekkel vezeti le a gyermekek nyugtalanságát.

Különösen a kórusok és kánonok alkalmasak arra, hogy erősítsék a gyermekek önfegyelmét. Éneklés közben, kórusok mellett a gyermekek játszva tanulnak meg együtt, önálló tevékenységet folytatni és mégis az egységre, a közös munkára tekinteni. Legyen szabad egy ilyen kánont is bemutatnom:

Este van már nyolc óra...

Ég a világ a boltba...

Salárom, salárom!

Ég a világ a boltba.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Befejezésül még csak egy kérdést szeretnék kifejezni. Molnár Antal Kodály Zoltánról írott tanulmányában azt mondja: ... A magyar énekkari pedagógia megszületéséről Kodály óta beszélhetünk ... " Kodály vezette be a magyar énektanításba a népzene és ezáltal megvetette annak az irányzatnak az alapját is, amelyet nekünk követnünk kell. Kodály bebizonyította azt, hogy nem minden magyar ének tartalmaz magyar lelkületet és nem minden ének alkalmas arra, hogy magyar öntudatra és tiszta, nemes emberi eszményre neveljen. A tanító kezében a népdal az igazi nevelői szerszám. A népdal maga a magyar lélek évszázados tükre. Minél többen ismerik és minél többen éneklük, annál győzelmesebben él bennünk az örök, virrasztó magyar lélek. Minél többet tudunk belőlük, annál magyarabbak vagyunk s minél többen énekeljük, annál nagyobb lesz a világtól és melegítő ereje. Hogy nemzetté lehessünk, énekeinken keresztül újra és újra néppé kell legyünk s minél inkább összeforrunk dalainkban, annál erősebbek leszünk nemzetünkben.

Én hiszem, hogy a népdal egyetlen szerszám.

És hiszem, hogy egyszer minden tanító kezébe veszi őket, hogy elvégezhesék ezek a dalok nevelő küldetésüket.

CSÜRÖS MARGIT.

A szerkesztőség csak az e célból beküldött theologiai és pedagógiai munkák ismertetését vállalja.

Dr. Mátyás Ernő: Újszövetségi kijelentéstörténet

Négy részből áll a könyv. Első résznek vehetjük — bár a szerző előszó helyett írja — a *bevezetést*. Második részben *Jézus Krisztus evangéliuma*, harmadikban *Pál apostol evangéliuma* és negyedikben *János apostol evangéliuma* alkotja a tárgykört.

I. Bevezetésben

a kijelentéstörténet „céljának” és „értelmének” feltárásával foglalkozik. Amint maga a szerző állítja: ennek a tudományágnak problémavilága még nincs végérvényesen tisztázva. Hatalmas irodalom feldolgozásával arra a meggyőződésre jut, hogy a kijelentéstörténet nem egyéb, mint az *újszövetség tartalma s ehhez képest ennek a tartalomnak történéseit, igazságait hivatott kutatni a kijelentéstörténet*. Más szóval a kijelentéstörténet „a Krisztus keresztye hódító útjának a története” (23) és a szóbanforgó tudományágnak ezt kell felölelnie az isteni és emberi oldal egységében (23).

Anélkül, hogy részleteznénk a kétségtelenül alapvetésnek tekinthető bevezetést, három lényeges dologra kívánunk rámutatni. *Előszőr*: az egész bevezetés szelleméből nyilvánvaló, hogy a kijelentés mindenütt isteni akció. Tehát a történetnek és a történéseknek is, mint amelyek a kijelentés hordozói, egyetlen rugója, mozgatója Isten. Annyira Ő, hogy nélküle még a világtörténelem sem érthető meg (20). Ha ez a helyzet, amiképpen nem is lehet más, akkor helyes úton jár a „dialektika theologia”, amikor a kijelentéstörténet tartalmát kizárólag „isteni akcióból magyarázza”. Mikor szerző mintegy korrekcióképpen teszi hozzá, hogy „mi isteni és emberi akciók összefonódásából értettük meg az újszövetségi kijelentés értelmét” (23), ezt úgy értjük, hogy az emberi oldal fenntartás nélkül csak folyamánya lehet az isteninek.

A dialektika teológiát lehet és kell is korrigálni, de ezen a ponton annyira kijelentés-hű, hogy kiigazításra nem szorul. Nem mintha az emberi aspektust el akarnánk jelentékteleníteni, hanem ki óhajtuk emelni az I—XX. századi tiszta tanítást: a kijelentés Istenét egyedül az isteni akcióból értjük meg, mely kétségtelenül emberi történésé is lett, de ez a tény *mégsem jelentheti az isteni akció kizárólagos kulcsvoltjának elhomályosítását*. Ismételjük: a könyv egészének áttekintése is ebben a meggyőződésben erősít meg és azt hisszük, hogy szerzővel sem lehetünk tulajdonképpen ellentétben.

Második megjegyzésünk az „*újszövetség az újszövetségben*” c. parag-

rafusra vonatkozik. Itt sincs hely a részletezésre, de Kálvin nélkül is el kell ismerni, hogy nem csupán a „formális biblicizmus“ tartja a két szövetséget „egyenlő értékűnek.“ (14.) Éppen a felsorakoztatott bibliai lókusok (15) a leg-teljesebb egyenlőségre utalnak.

Harmadik helyen érthetetlennek tűnik fel minden megalapozás mellett is, hogy az újszövetségi kijelentéstörténetet miért lehetséges Jézusra, Pálra és Jánosra korlátozni, nem is beszélve arról, hogy a Jézus név itt gyanus összefüggésben áll. Lehet beszélni Pálról, Jánosról, Péterről és ha tetszik, néhány ú. n. szerkesztőről, de nem Jézusról, Pálról és Jánosról. A Pál és János írásai, nem kevésbé Jézus evangéliuma, mint a szinoptikusok írásai. Nem úgy van, hogy egyik helyen Jézus szól s másutt a tanítványok vagy az apostolok Óröla, hanem kivétel nélkül *mindenütt* Jézus beszél és *mindenütt* mások beszélnek róla. Csak egy „gerinc“ van, csak egy „evangélium.“ (40.) Itt látszik meg az első pontban említett kizárólagos isteni akció fontossága. Egyébként félreértésekre kerülhet sor.

Igényünk eszerint kettős : 1. Az újszövetségi kijelentéstörténet semmiképpen nem korlátozható a felölelt anyagra, hanem annak teljességéhez hozzátartozik a fel nem dolgozott újszövetség is a maga egészében. A Judás levele éppúgy, mint a Péteré, a Jakabé éppúgy, mint a csak érintett Apostolok cselekedetei. Ezen még az a körülmény sem változtat, hogy pl. egy Pálnál, Jánosnál sokkal szemelűnőbb (?) a kijelentés fénye márcsak terjedelműknél fogva is, mint a kimaradt anyagban. 2. Nem tartjuk gyakorlati szempontból megfelelőnek a Jézus, Pál és János evangéliumáról beszélni, hanem — amint egyébként ez Jánosnál a szerző megfogalmazásában is érvényesül — csak egyedül a Jézus Krisztuséről Pál, János stb. szerint.

Ezeket a sorokat abban a reményben írjuk le, hogy talán nem sokáig tart az az idő, amikor a könyvismertetések üres frázisokban, futólagos át-olvasás vagy pedig a tartalomjegyzék megtekintése alapján készült dicséretekben merülnek ki és ezzel útját vágják az egészséges theologiai élet kibontakozásának. Bízni szeretnénk abban, hogy fenti megjegyzéseinket úgy fogja venni a szerző, mint egyik tanítványának könyvével kapcsolatban felmerült kérdéseit s távolról sem úgy, mint akadémikuskodásokat, melyekre nemcsak ma, hanem sohasem lehet szükség.

II. Jézus Krisztus evangéliuma.

A megértés első állomása a környező világ áttekintése, a római birodalom, Zsidóország és Galileán keresztül. Csodálatosan rendelkezik anyagával, segédtudományaival és a sok adat között igazi tömörséggel, világossággal rajzolja meg Jézus szűkebb és tágabb környezetét. Mindenütt benne él a világban — t. i. Jézus — és mindenütt kiténik, hogy nem e világból való. Környezete érthetőbbé teszi életét, de „személyének és művének“ títka az Atyától való egységében nyer értelmet egyedül (67, 77). Az impérium romannál talán jellemzően egészítené ki a képet a Pilátussal való utolsó párbeszéd. Azt a nagy jelentőséget tulajdoníthatjuk ennek az egész környezetrajznak, hogy a szerző félreérthetetlen élességgel ad utat helytálló meggyőződéssének : a környezet, a világ, melyben Jézus élt, magyaráz, új fényt vet homályos dolgokra, problémákat vet fel, *de nem az adja a kulcsot Jézushoz, hanem fordítva.*

Nem kevésbé érdekes a következő fejezet sem, mely *Jézus Krisztus személyiségével* foglalkozik. Itt látható, hogy Jézus Krisztus — a kettő együtt — nem egy azok közül a személyiségek közül, akiknek megértése a „történeti megismerés dolga“ (79). „Alakja túlnő az emberi kereteken“ (89) s személyiségében és öntudatában Isten-emberi vonások egyesülnek. „Személyiségének titka csak a hit mécsesének világítása mellett kezd megvilágosodni“ (91). Ő tanító, próféta, messiás, Isten fia, ember fia és szenvedő szolga egy személyben s mindeneknek középpontjában keresztalála áll. Talán nem is helyes az előítéletekkel megterhelt és mindenképpen emberit magába foglaló „személyiség“ fogalmat Jézus Krisztussal összekötni. Erre elsősorban éppen a „Jézus Krisztus személyiségéről“ írottak figyelmeztetnek.

Az előbbiekhöz szervesen kapcsolódik *Jézus Krisztus igehirdetése*. A kettőnek éles viszonyossága félreérthetetlen. A könyvnek ez egyik nagy ajándéka, mert abból a tiszta ismeretből fakad, hogy Jézusnak — Istennek — minden szava tett és minden cselekedete szó. Más alapvetéssel nem is szabad Jézus igehirdetéséről beszélni, mely mind Istenről, Isten országáról, akaratáról és az Isten színe előtt álló emberről beszélő aspektusában ténylegesen cselekedett, életet újjáteremtő isteni aktus és éppen ennél a tulajdonságánál fogva teszi számunkra Istent távollevővé és mégis jelenvalóvá, országát eljövendővé és mégis megérkezetté, akaratát betöltendővé és mégis betöltötté, az embert pedig bűnössé és mégis szentté. Ilyen paradoxonok között vísz maga után Krisztus igehirdetése, amire nézve gazdag példatárat nyújt a mű. Anélkül, hogy a paradoxális jellege eltűnne, a személyes hitben zavartalan egységgé olvad.

BCU Cluj / Central University Library Cluj III. Pál apostol evangéliuma.

Pál apostol közvetlen és távolabbi *környezetének* (Tarsus, Jeruzsálem, Damaszkus alcímekkel) feltárásával indul. Éppoly nagy távlatokat megnyitó rajzzal találkozunk itt is, mint Jézusnál Számatalan külső hatás között mozog Pál s mint egy földalatti csirában látjuk benne a szunnyadó életet, mely később hatalmas fává terebélyesedik ki, hogy ezáltal megszülessen az „apostol személyisége“. Nem átalakult a régi Saulus, hanem „belső lényege mindenestől újjáteremtődött“. Bármennyire is emberi kategóriák között halad ez az út a régiből az új felé, mégis igaz: az ember nem ilyen vagy olyan hatásokra, hanem azokon keresztül Isten által formáltatik újjá. „Heroikus aktivitás“, gyöngédség, idegenség-otthonosság a földön és annyi meg annyi más paradox vonás díszíti személyisége fáját.“ Isten önkijelentése tette azzá, ami volt és küldötte azokra a helyekre (misszió), melyeken személyisége Jézus Krisztusnak és az Ő testének szolgálatában elégett.

Pál igehirdetésénél öt kategóriába tömörül a mondanivaló: Istenről, Krisztusról, Jézus Krisztus munkájáról, Isten akaratáról és a megváltott emberről. Igaz, hogy a szűk keretek miatt igen sok vonatkozást éppen csak érint és az olvasóban a részletesebb taglalás igényét ébreszti, de ez nem is lehet másképpen, hiszen akkor a szisztematika területére kellene átvágnia. Már ennél a vonatkozásánál fogva is eszmélhető, problémákat támasztó a munka, amint ez hozzá is tartozik egy kijelentéstörténet természetéhez. Érdekes volna bár utalások formájában rátérni azokra az alkotó elemekre, melyek Pál apostol gazdag igehirdetését a szerző csoportosításában alkotják: teremtő

és megváltó Isten, Jézus Krisztus a maga Isten-emberi voltában, törvény, megbéktetés, szeretet, imádság stb., stb., de egy ismertetésnek sohasem lehet célja az eredeti mű tartalmának vázolója, hanem csak szempontokra való figyelmeztetés és figyelmeztetés. Az a szempont pedig, mely ezt a harmadik részt irányítja, talán ebben az idézetben sűrűsödik össze: „Pál mögött... Krisztust kell meglátnunk, mert valójában Krisztus szól Pál által“ (138). Nem látunk véletlenül abban a körülményben sem, hogy ennek a résznek — akár csak a következőnek is — utolsó paragrafusa az egyházzól szól, ahol az igehirdetés által — és csak ezáltal — sereget gyűjt magának Isten.

A Pál evangéliumáról szóló részbe sorozza be a Zsidókhöz írt levelet. Tényleg beletartozik a nagy egységbe, mint új forma, de nem más út és nem más evangélium.

IV. János apostol írása szerint való evangélium.

Az evangélium, a három jánosi levél és a Jelenések könyve szolgál itt alapul. Felteszi ugyan a kérdést, hogy vajjon lehetséges-e ez az egységes nézőpont, de — bár nyitva hagyja a problémát (369) — mégis ahhoz a megállapításhoz jut, hogy „az eltérő vonások állandó szemelőtt tartásával is jogosult egy egységes jánosi evangéliumra gondolni.“ Ez mindenképpen helytálló, de csakis abban a beállításban, ahogy végeredményében az egész új-testamentumot ilyen egységnek kell nevezni a maga tágabb értelmében. Mi kizárólag csak gyakorlati szempontból engedhetjük meg külön Jézus vagy Pál evangéliumáról beszélni és semmiképpen nem azért, mintha kettő volna. Máskülönbén a szerző részéről is látjuk ugyanezt, amikor megjegyzi: „Nem új evangéliumot hirdet.“

Amennyire az egész jánosi irodalom az Írás szellemét sugározza, annak egységében helyezkedik el, éppoly erővel különül el „a mögötte levő világtól.“ Igen szemléltető erre nézve a Jelenések könyvéről írott része. Lehetnek és vannak is formális hasonlóságok, de mind a hellenizmus, a misztériumvallások, mind a gnosztikus szemlélet ellentétes valóságok a jánosi evangélium számára. Csupán azt nem értjük, hogyan „került ellentétbe“ János a „szinoptikusokkal“ akkor, amikor a tartalom ugyanaz? Ha az ellentét csak a formákra vonatkozik, úgy ez a megjegyzésünk tárgyaltan, de nehezbbiti megértésünket az a kitétel, mely szerint a „kijelentés állította őt ellentétbe ezekkel.“

A bevezető fejtegetéseket *János személyiségének* igen szép rajza követi. Ég és föld, magasság és mélység, élet és halál, test és lélek, szeretet és gyűlölet stb. ellentét sorozatban szemlélteti szerző a „kijelentés fényessége“ által személyiséggé lett egyéniséget. Theologus és próféta egy személyben, akinél a világgal, az emberekkel szemben való tartózkodás párosul a világ és emberek iránti odaadással.

Ennek az utolsó résznek s egyben az egész könyvnek utolsó fejezete a „*János apostol igehirdetése.*“ Előrebocsátja, hogy tartalma ugyanaz, mint Pálnál és a szinoptikusoknál. Csak formája más. Viszont a közös tartalomba beletartozik a „*Fiú Praeexistenciája*“ is, amiről nem értjük, miért hiányozna — szerző szerint — a szinoptikusokból? A problémát mindenesetre felveti és írás szerinti megoldása különösképpen a szisztematika teológiára nézve mérhetetlen horderővel bír.

Hogy tartalmilag mi van a János igehirdetésében, arra eléggé utalnak a főcímek: Istenről, Jézus Krisztusról, Isten fiáról, pásztorról, bárányról, páráklétoszról, megváltásról, bűnről, újjászületésről, Isten akaratáról, szerezetre, amint már utaltunk rá, tartalmilag ha más formák között is János ugyanazt mondja, amit a szinoptikusok vagy Pál mondott. Az újszerűség ott van, hogy speciális kijelentéstörténeti szempontból az igehirdetésnek egy-egy csomópontját (paraklétosz, pásztor, Isten fia, logosz stb.) eredetéhez visszaviszi, idegen sallangoktól megtisztítja és ezáltal mintegy útat készít a megértés, az egyházi igehirdetés számára. *A kijelentés történelmi burkát teszi transzparenssé, hogy ezáltal elérje célját: a könyv eszköz legyen a kijelentés megértéséhez.*

Hangsúlyozni kívánjuk, hogy nemcsak olvasnivaló könyv ez, hanem theologiai tanulmányozás tárgya, amit nagymértékben könnyít az utolsó lapokon található név- és tárgymutató. Tekintete az egyházra, mint a kijelentés eszközeire, várományosára, letéteményesére, céljára szegeződik. Éppoly erővel domborodik ki az is, hogy a nagy tudásanyag ismerete még nem elégséges, hanem abban és azon túl *a kijelentés felé vezető út a hit*, mely egyetlen ponthoz kapcsolódik: a János logoszához, a Jelenések bárányához, az evangéliumok bölcsője gyermekéhez, a Pál kúrioszához és a Zsidókhoz írott levél főpapjához.

TÖKÉS ISTVÁN.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Legújabb kiadványok:

Andrási Tivadar: Jézus. ára 5.— P.

Barth Károly és Barth Henrik: Szempontok a Szentlélekről szóló tanhoz.

Fordította: Kozma Tibor, ára 3.— P.

Kálvin János: Magyarázata Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához. Fordította: Rábold Gusztáv. Synoptikus I. kötet 8.— P. II. kötet 8.— P, III. kötet 8.— P, IV. kötet 8.— P. Mind a négy együtt 28.— P. — Kapható még az Ap. Csel. magyarázatának I-ső kötete, ára 12.— P. Ap. Csel. magyarázatának II-ik kötete, ára 12.— P.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Juhász István: A reformáció az erdélyi románok között. 276 oldal, ára 8.— P.

Katonának való füzetek, drb. à 30 fillér.

Nagy Mózes E.: A nő az Ige mérlegén. 40 f.

„ **A négyes.** 40 fillér.

„ **Levelező nagyasszonyok.** 40 f.

Kádár Géza: Ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Temetési beszédek. Szerző kiadása. 170 oldal, ára 7.— P.

A mi dalaink. VIII-ik, legújabb kiadás, ára 2.— P.

Zengjen Hálaének. X-ik kiadás, 1.— Pengő.

„**Itt az Isten köztünk.**“ 1944. évre, 3.60 P.

Bántó Tercsi: Ibolyavirág. Kis színdarab
gyermekeknek egy felvonásban, dalbetéttel, ára
20 fillér.

Két színdarab. (Karácsonyi álom, A kísértet) 1·20 P.

Sillay István: Hazátlanok, 6— P.

Tiéd a dicséret. (Prédikációk, Incze Gábor
gyűjteménye.) 8— P.

Fiers Elek: Isten pénzügyei. III. kiadás, 40 f.

Mózes A.: Szabó Sári néni. II. kiadás, 50 f.

**Mózes András: Az erdélyi román refor-
máció kátéirodalma,** ára 5 P.

Ráday Pál: Lelki hódolás. Imakönyv, ára füzve
2·50, kötve 12— P.

László Dezső: Ige - Hit - Egyház, ára 5 P.

Kádár Géza: Templomi Imák, ára 8 P.

Minden magyarországi vallásos jellegű kiadvány kapható vagy beszerezhető az „Ifjú Erdély“ Iratterjesztésében. A „Soli Deo Gloria“ Szövetség és „K. I. E.“ minden még kapható kiadványa, az „Exodus“ kiadványai (Karácsony Sándor könyvei stb.), a „Traktátus Sorozat“ könyvei és a „Bethlen Gábor“ könyvkereskedés kiadványai bolti árukon kaphatók. Új szorgalmi képek, bibliai mondásos képeslapok nagy választékban kaphatók.

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS. — Felelős kiadó: BEKESS KÁROLY.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, Hitler-tér 13. Református Theologia.
Csekk számla száma: 72.276.

Jordáky-nyomda, Kolozsvár, Hitler-tér 13. — Felelős vezető: Jordáky Lajos.